

Inger og Hans Skomakerstuen
Bergsgrende 129
2662 DOVRE

Trondheim, 17.11.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/9803

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om byggetiltak i Grimsdalen landskapsvernområde

Vi viser til klagen på Rondane-Dovre nasjonalparkstyres vedtak 10.02.2021. Klagesaken ble oversendt fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 26.08.2021.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt vedtak. Søknad om endring av byggetillatelse gitt 8. april 2016 avslås.

Vedtaket er fattet etter verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, punkt 1.1, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Kort om bakgrunnen for saken

Søknad

Inger og Hans Skomakerstuen søkte den 22.09.2015 om tillatelse til rivning og bygging av seterhus på Nørstegård på Tverrlisætre, i Grimsdalen landskapsvernområde. Det ble også søkt om tillatelse til å bygge nytt uthus. Bakgrunnen for søknaden var behov for husvære på Tverrlisætre i samband med drift av seterkvea og ønske om å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på setra. Uthuset skal benyttes til lagring av ved og do.

Uttalelse fra fylkeskommunen

Den 11.02.2016 uttalte fylkeskommunen ved kulturarv at det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og at de ikke ville motsette seg rivning av selet. Krav om tilbakeføring mente de var uaktuelt da forfallet var kommet så langt.

Vest

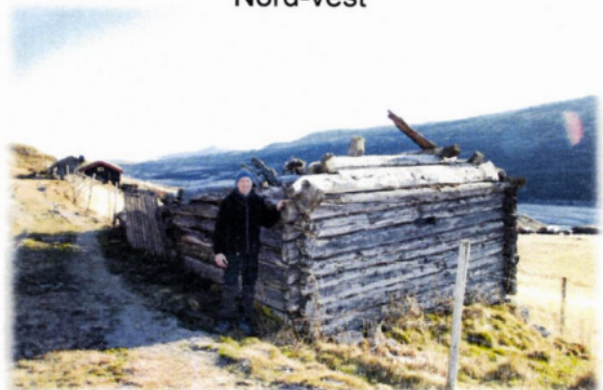

Nord-aust

Sør-aust

Nord-vest

Tillatelse fra 2016

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ga i styremøte 08.04. 2016 Inger og Hans Skomakerstuen dispensasjon til å rive og bygge opp igjen seterhuset på Tverrlisetra i Grimsdalen landskapsvernområde. Det ble også gitt tillatelse til oppføring av nytt uthus. Tillatelsen baserte seg på opplysninger og tegninger gitt i søknaden, og anbefalinger fra kulturarvenheten hos Innlandet (tidligere Oppland) fylkeskommune. Det ble satt flere vilkår, blant annet om utforming, fargebruk og størrelse.

Kontroll av byggetiltak

Statens naturoppsyn (heretter omtalt som SNO) gjennomførte i 2018 bygningskontroll i Grimsdalen landskapsvernområde og oppdaget at oppførte seterbygning ikke var i samsvar med byggetillatelsen som var gitt.

Varsel om avvik

Nasjonalparkstyret varslet 14.08.2019 tiltakshaverne om avviket som SNO hadde registrert. Det kom frem av SNOs rapport at deler av tiltaket ikke er utført slik vedtaket fra nasjonalparkstyret forutsa. Blant annet hadde SNO målt seterhuset på Tverrlisetra til å ha ytre mål på 4,8 x 8,20 meter, 39 m². Tegninger vedlagt søknaden oppga ytre mål på 4 x 8 meter, dvs. 32 m².

Tilsvar fra Inger og Hans Skomakerstuen

Tiltakshaverne besvarte henvendelsen 27. august 2019. I sitt tilsvar opplyste de at det var benyttet innvendige mål som utgangspunkt for byggingen. Det ble vist til verneforskriften som oppgir bruksareal som måleenhet. Målene for bruksareal er 4,15 m x 7,55 m, som blir 31,3 m². Siden det gamle seterhuset var i en slik forfatning at det ikke var mulig å ta eksakte mål, antok tiltakshaverne at det var slingringsmonn med hensyn til størrelse.

Å oppføre seterhuset på den gamle muren vil ifølge Skomakerstuen ha sperret adkomsten til nabotomta. Siden vegen bak seterhuset er ikke egnet for dagens framkomstmidler ble seterhuset trukket litt utover.

Dersom det ikke ble gitt tillatelse, sa tiltakshaverne seg villige til å mure en gråsteinsmur under seterbygningen som skulle likne den som hadde vært på den opprinnelige setra.

Ny søknad

Nasjonalparkstyret ble i samråd med Skomakerstuen enig om at tilbakemeldingen fra 27. august 2019 skulle betraktes som en ny søknad.

Ny uttalelse fra fylkeskommunen

Etter at avvikene var avdekket og ny søknad framsatt, ga kulturminnemyndigheten på forespørsel fra styret ny uttalelse i saken 17.11.2020. Fylkeskommunen hadde ikke noen sterke meninger om størrelsen på seterhuset, men reagerte på plasseringen utenfor eksisterende mur og på fargebruken på bygningen. En plassering utenfor gammel mur mente de endrer byggeskikken i området. Å mure en gråsteinsmur mellom stolpene på den nye seterbygningen mente de ikke ville være avbøtende.

Nasjonalparkstyrets behandling av den nye søknaden

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre behandlet den nye søknaden 10.02.2021. Søknaden ble avslått. Vedtaket ble fattet med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3, punkt 1.1. Det ble vist til at det i vedtaket fra 2016 ble lagt til grunn at det ble søkt om en ny bygning på samme sted som den gamle sto. Styret mente at de omsøkte endringer ikke ivaretar byggeskikken på stedet og det særpregede setermiljøet i området.

Begrunnelse for klagen

Inger og Hans Skomakerstuen påklagde nasjonalparkstyret sitt vedtak 2. mars 2021. De viste til sine tidligere anførsler, både hva angår størrelsen og plassering av seterhuset.

Det ble framsatt ønske om at styret befarte setra før klagen ble behandlet, siden bildene som var lagt til grunn, ikke ga riktig inntrykk av området.

De sa seg villige til å oppføre en mur under det nye seterhuset og beise bygningen i en mørkere farge.

Avgjørelse i Dovre fjellstyre

Dovre fjellstyre behandlet søknaden om rivning og å gjenoppføre seterstue, samt uthus på Tverrlisetra i Grimsdalen den 26.04.2016 etter forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning (seterforskriften) § 10. Fjellstyret godkjente tiltaket under forutsetning av at terrasse/platting utelates. De forutsatte også at alle andre instanser godkjente tiltaket.

Rondane -Dovre nasjonalparkstyre sine vurderinger

Rondane og Dovre nasjonalparkstyre behandlet klagen i møte den 20. 08.2021, etter gjennomført befaringsbesøk 25.06.2021.

Styret mente at muligheter for adkomst til naboeiendom bør løses på annen måte enn flytting av seterhus. Da de opprinnelige seterhusene ble oppført var adkomst med bil eller annen farkost ikke vanlig, men den manglende adkomsten for motorkjøretøy begrenser ifølge styret ikke bruken av seterhusene. Tilgangen til dyrka mark skjer via andre steder/kjørespor.

Styret viste til nytten av å innhente faglige råd fra regional kulturminneforvaltning og retningslinjer i forvaltningsplanen som sier at styret skal samrå seg med kulturvernmyndighetene i denne typen saker. I tråd med eksisterende praksis ble det lagt vekt på rådet fra kulturminnemyndigheten. Bevaring av det særegne seterlandskapet med seterbebyggelse og artsrike utmarksbeiter er en sentral utfordring i vernet av landskapsvernområdet. Seterbebyggelsen er en av verneverdiene i området og uheldige inngrep kan få stor konsekvens for oppfattelsen av landskapet.

Saken ble sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Hva gjelder saken?

Saken gjelder søknad om tillatelse til å oppføre seterhus i Grimsdalen landskapsvernområde. Tillatelse til rivning av eksisterende seterstue og oppføring av ny, ble gitt i 2016. Det oppførte seterhuset ble imidlertid ikke oppført i samsvar med gitte tillatelse. Ny søknad ble framsatt hvor det søkes om endringer i byggetillatelsen tilsvarende de avvik som kom fram ved SNOs byggekontroll.

Bildene fra SNO sin rapport viser det oppførte seterhuset på Tverrlisetre

Seterhuset er ikke oppført på eksisterende murer, slik det ble forutsatt i tillatelsen fra 2016. Størrelsen og fargen samsvarer ikke med den gitte tillatelse.

Regelverk

Grimsdalen landskapsvernområde ble vernet ved kongelig resolusjon 24. oktober 2003. Vernet innebærer at området reguleres av forskrift om verneplan for Rondane, vedlegg 3, vern av Grimsdalen landskapsvernområde, Dovre og Folldal kommuner, Oppland og Hedmark (heretter omtalt som verneforskriften). Formålet med vernet er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,
- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Oppføring av bygninger og andre faste innretninger er i utgangspunktet forbudt etter verneforskriften § 3 punkt 1.1. Slike tiltak kan bare gjennomføres dersom det gis dispensasjon fra forbudet.

Verneområdestyret behandlet søknaden etter verneforskriften § 3 punkt 1.3 bokstav c) som sier at det kan gis tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til jordbruks- og seterformål.

Det vises også til forvaltningsplanen for verneområdene i Rondane. Forvaltningsplanen gir retningslinjer for blant annet behandling av byggesaker. Det framgår av forvaltningsplanen at utbedring av eksisterende hus skal prioriteres dersom dette er teknisk mulig. Styret skal samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming i byggesaker i verneområdene.

Fylkesmannen i Oppland (nå Statsforvalteren i Innlandet) har utarbeidet en veileder, «Seterbygninger – verdier og utfordringer» som blant annet gir råd om hvordan vedlikehold av og tilbygg på seterhus kan skje med utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk og med spesielt fokus på Grimsdalen. I veilederen omtales Tverrlisetre som et mangfold i uttrykksformer i materialbruk, farger og størrelser, og at setrene til Nørstegard, sammen med andre seterbygninger preger landskapet på en harmonisk og god måte. Ved behandling av søknader om nybygg i forbindelse med jordbruks- og seterformål er de generelle retningslinjene:

- Ta hensyn til den strukturen og bygningsstørrelsen som er på setra, i seterområdet eller på bygningene fra tidligere. Tradisjonen med hensyn til plassering i terreng, form og materialbruk er viktig å videreføre, eksempel panel, takutstikk, tekking og farge.
- Nye hus bør ha et uttrykk/utforming som viser når de er oppført, men underordne seg helheten i miljøet, jf. punktet over.
- Plassering av nye landbruksbygg skal søkes lagt til setra. Dersom slik plassering ikke lar seg forene med spesielle hensyn knyttet til bygningsmiljøet, landskapsmessige hensyn eller hensyn til andre verneverdier skal annen plassering vurderes.

Vår vurdering

Miljødirektoratet forstår det slik at verneområdestyret har lagt avgjørende vekt på uttalelsene fra fagmyndigheten hos fylkeskommunen i denne sak.

Kulturminnemyndigheten motsetter seg ikke rivning av den gamle seterbygningen og oppføring av ny, da de mener at det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra. Forvaltningsplanen sier at i de tilfelle det er teknisk mulig med utbedring av eksisterende hus, skal dette prioriteres. I foreliggende tilfellet var forfallet kommet så langt at utbedring av husene ikke var mulig.

Fylkeskommunen mener at en plassering av ny seterbygning utenfor den gjenværende muren fra den gamle seterbygningen, vil endre byggeskikken i dette området. En eventuell oppføring av en steinmur mellom stolpene på den nye seterbygningen, vil ikke avhjelpe situasjonen mye.

Å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart, er en del av verneformålet for Grimsdalen landskapsvernområde. Det er nasjonalparkstyrets oppgave å forvalte og ivareta det særegne seterlandskapet med seterbebyggelse og artsrike utmarksbeiter. Selve bebyggelsen er en sentral verneverdi i dette området. Ivaretakelsen av denne bebyggelsen bør gjøres ved hjelp av og i samråd med fagmiljøer som har kompetanse på byggeskikk og bygningstradisjoner, i dette tilfelle fylkeskommunens kulturarvenhet. Slik vil avgjørelsene kunne forsvares faglig i ettertid og den bygningsmessige utvikling og endringer skjer på en måte som ivaretar verneverdiene.

Det er ifølge forvaltningsplanen 263 bygninger i Grimsdalen landskapsvernområde. Av disse er det 64 som faller inn under bygningskategorien "seterhus, sel, rorbu o.l.". Hver bygning utgjør en del av setermiljøet og alle endringer som ikke ivaretar verneverdiene vil alene eller samlet kunne endre landskapsbildet. Omsøkte tiltak vil ifølge fylkeskommunen ikke ivareta byggeskikken i området og vil dermed kunne svekke seterlandskapets særpreg. En slik utvikling vil være i strid med verneformålet.

At en flytting av seterhuset vil lette adkomst til naboeiendom med dagens framkomstmiddel tillegges ikke vekt når en slik flytting innebærer en forringelse av verneverdier og kan være en trussel mot verneformålet.

På bakgrunn av ovennevnte stadfester vi nasjonalparkstyret sitt vedtak 10. februar 2021.

Klagerett

Vedtaket er endelig, og dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
STATSFORVALTEREN I INNLANDET